Herplaatsing grenspalen in Kwintsheul.

Inleiding
Kwintsheul was eeuwen een verdeeld dorp. De gemeentegrenzen van Monster, Wateringen en Naaldwijk liepen dwars door het dorp. Grenspalen werden bestuurlijke hobbels tot 1 juli 1957. Toen werd het verdeeld dorp eindelijk een ongesplitst dorp. De éénwording na 150 jaar strijd werd in Kwintsheul groots gevierd. Symbolisch werden de oude grenspalen op 1 juli 1957 verwijderd uit het staatbeeld. De strijd, de gemeenschapszin, de verbondenheid en éénwording van de inwoners van Kwintsheul willen we met herplaatsing van grenspalen in de kern van Kwintsheul en in het Westlands museum permanent monumentaal vorm gaan geven.

Geschiedenis van Kwintsheul
Het dorp Kwintsheul was voor 1600 nog geen dorp, maar slecht een verzameling van boerderijen. Het is historisch gegroeid en was onderdeel van drie ambachten Monster, Naaldwijk en Wateringen, later gemeenten. Deze gemeentegrenzen werden aangegeven met grenspalen. En was één groot probleem voor de bewoners van Kwintsheul. Iedere keer goedkeuring krijgen van alle drie gemeenten was 'een crime'.
Kwintsheul werd een hechte gemeenschap om haar doelen toch te bereiken. Eensgezind werd 150 jaar gevochten om binnen één gemeente te komen liggen. Eindelijk lukte dat en na de goedgekeurde grenswijziging door de 2e kamer lag heel Kwintsheul vanaf 1 juli 1957 in gemeente Wateringen.
Uitgebreide verslaglegging van die 150 jaar geschiedenis wordt gegeven in bijlage 3 : De rede van de voorzitter van de Historische Vereniging uitgesproken op 1 juli 2017 'Kwintsheul zestig jaar grenzenloos'.

1 juli 1957 : Verwijdering van de grenspaal tussen Naaldwijk en Monster.

De grenspaal als herdenking aan de strijd van de 'Heulenaars'.
Op 1 juli 2017 werd na 60 jaar het feit van éénwording herdacht. De foto van de verwijdering van de laatste grenspaal werd symbool van dat feit. Wederom drie wethouders van de voormalige drie gemeenten, die op dat moment wethouders waren bij gemeente Westland, hebben symbolisch deze éénwording nagespeeld.
Tijdens de opening van de opgezette tentoonstelling over 'Kwintsheul en zijn grenswijziging' door de Historische Vereniging Wateringen-Kwintsheul kwam naar voren dat de bijna 400 jaar oude grenspaal tussen Naaldwijk en Monster nog ergens bij het Westlands Museum lag. En dat klopte, maar de kop van de paal was wel beschadigd. Waarschijnlijk bij verwijdering of vervoer.
Die dag is het idee geopperd in aanwezigheid van drie wethouders van gemeente Westland en bestuurders van het Westland Museum om een replica van deze grenspaal terug te plaatsen in de kern van het dorp als permanente herdenking aan 'één grenzeloos Kwintsheul' voor de gemeenschap van Kwintsheul en het origineel te restaureren en een manifeste plaats te geven in het 'Westlands Museum' als teken aan een ieder – jong en oud – van de bijzondere geschiedenis van de éénwording van Kwintsheul.
Deze subsidieaanvraag gaat over de realisatie van dit prachtige idee!

De oude grenspaal : een monument?
Hoe oud is deze grenspaal? Volgens historicus Ton Immerzeel van het Westlands Museum is het heel goed mogelijk dat deze grenspaal inmiddels 400 jaar oud is. Hij neemt namelijk aan dat deze grenspaal de grens aangaf tussen het Baljuwschap Naaldwijk en Monster. Dit was een andere grens dan die tussen de ambachten.

Tot de tol (het hek op de foto) in Kwintsheul was het zowel links als rechts gemeente Naaldwijk. Rechts het 1e huis aan de Hoenderparklaan was al gemeente Wateringen en links achter de 'Barak' was het gemeente Monster.

Frederik Hendrik kocht in 1612 de bezittingen van de Van Arenbergs, de erfopvolgers van de Van Naaldwijks en kreeg toen ook het Baljuwschap Naaldwijk in bezit. Hij heeft daar omstreeks 1620 een kaartboek van laten maken. Hij denkt dat toen die grenspaal is geplaatst. We praten dus echt over een monumentale grenspaal. Dit stukje erfgoed moet een waardige plaats krijgen in het Westland.

De grenspaal aan de Broekweg (nu Kerkstraat) stond hier tot 1 juli 1957.Links van de paal zijn de 'Barak' woningen.

Doel van het project.

Het doel van dit project is de strijd van de Heulenaars voor de grenswijziging zichtbaar te maken en hiermee de gemeenschapszin en de verbondenheid van de 'Heulenaars' te onderstrepen. En dat bereiken we door de herplaatsing van grenspalen in de kern van Kwintsheul en in het Westlands museum permanent monumentaal vorm gaan geven.
Na de viering van 60 jaar één gemeente in 2017 werd de uitwerking gestart door leden van de Heulse aanpak, Monumentaal Westland en de Historische Vereniging Wateringen-Kwintsheul. Hierbij is direct samenwerking gezocht met het Westlands Museum en de gemeente Westland bij de uitwerking van het idee tot plan. Toen is bewust gekozen voor twee locaties, een voor de monumentale grenspaal, daar waarbij een verhaal verteld kan worden. En de ander 'een replica' op het Kwintrum, waar de bewoners van Kwintsheul trots op kunnen zijn en welke verwijst naar hun strijd en verbondenheid! Dat betekent:

- Plaatsing van de originele grenspaal die stond tussen Naaldwijk en Monster op een prominente plaats in het Westlands Museum is een middel om meer te vertellen over de geschiedenis van het dorp Kwintsheul, zowel voor jong als oud. Via moderne technieken (denk aan QR-codes) kan deze educatie vorm krijgen. Wellicht kan er in de toekomst een tentoonstelling over het fenomeen 'grenzen' georganiseerd worden door het museum en de historische verenigingen van het Westland. De gemeente Westland is namelijk een gemeente met 11 kernen.
- Plaatsing van de replica nabij het Kwintrum in Kwintsheul is een herdenking van de strijd van de Heulenaars naar een dorp zonder grenzen. Deze eensgezindheid zorgde

voor verbondenheid onder de bevolking. Daar staat het dorp nog steeds om bekend. Ook hier kunnen we naast een informatiebord met moderne technieken (denk aan QR-codes) de geïnteresseerden extra info geven.

- Extra aandacht te geven aan deze twee grenspalen door een georganiseerde grootse opening met Heulse activiteiten.

Vormgeving van het project.

Beide onderdelen van het traject vroegen een andere voorbereiding. Wat is bedacht en wat is nu al bekend:

= De restauratie van de oude grenspaal vraagt extra aandacht. De keuze voor de restauratie is gevallen op het gerenommeerde bedrijf van Schols & 't Hart uit Delft. Na restauratie kan deze ook de grenspaal plaatsen. De offerte is toegevoegd als bijlage 1.

= Het Westlands Museum heeft een ontwerp gemaakt voor de plaatsing van de grenspaal op een prominente plaats van museum richting museumtuin. Het museum heeft toegezegd te zorgen voor de aanleg en het onderhoud van dit ontwerp incl. de informatievoorziening voor de bezoekers over de grenswijziging en heeft hier een kostenraming voor gemaakt.

= De replica van hardsteen zal worden gemaakt door hetzelfde bedrijf Schols & ‘t Hart uit Delft. Zij zullen de replica in overleg met gemeente Westland ook plaatsen op het Kwintrum van Kwintsheul. Het laten maken van een replica van de gerestaureerde grenspaal en plaatsing in het centrum van Kwintsheul is begroot, zie bijlage 2

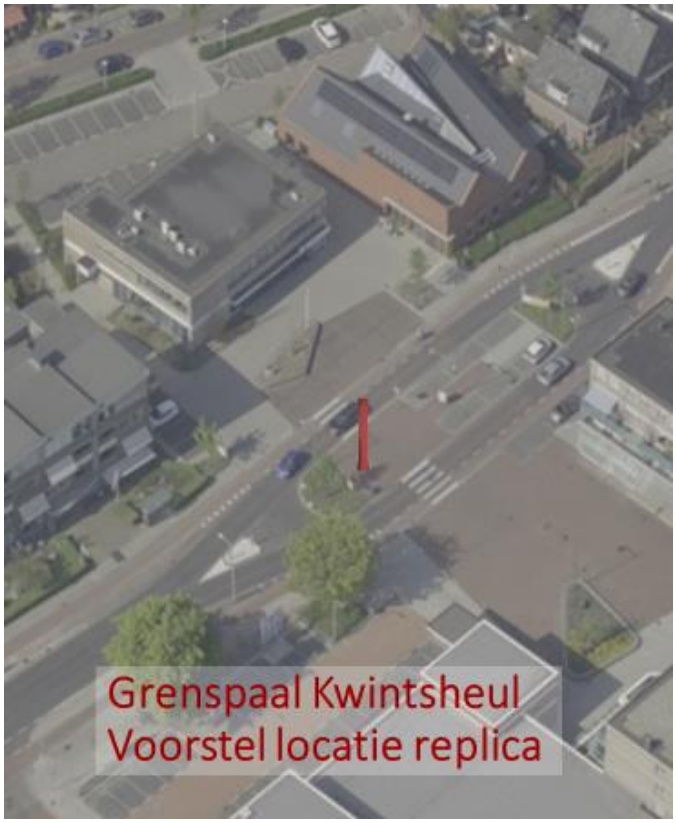

= Met de gemeente Westland is langdurig overlegd over de plek waar de replica zou moeten en kunnen komen. Naast een plek waar de Heulenaars samen komen (het centrum), moest het ook een veilige plaats zijn. Deze is uiteindelijk gevonden tussen de twee pleinen van het Kwintrum. Zuidelijk lag in het verleden Wateringen en noordelijk Monster. Gemeente Westland heeft een raming gemaakt voor de werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden (graven, afwerken met een hekje en een informatiebord).

= De herplaatsing van de beide grenspalen zal feestelijk vorm krijgen, waarbij de verbondenheid van ‘alle Heulenaars’ naar voren zal komen. Aandacht zal geschonken worden aan de geschiedenis , maar ook aan de verbondenheid in samen werking met andere culturele organisaties.

Realisatie en feestelijke opening van het project

De realisatie wacht nu op de verkrijgen van voldoende gelden om dit project ook echt uit te voeren. Nu alles qua voorbereiding is uitgewerkt en een totale begroting is opgesteld proberen we de dekking sluitend te krijgen. De planning is om op 1 juli 2021, maar uiterlijk 1 juli 2022 dit project gerealiseerd te hebben. En dat moet dan ook gevierd worden. Hierbij denken we er aan mogelijk leerlingen van de Andreasschool een project te laten uitwerken (bv. over grenzen) en dit te koppelen aan een kleine expositie over de grenscorrectie in Museum samen te stellen in samenwerking met de Historische Vereniging Wateringen-Kwintsheul. En op 1 juli zelf een festiviteit op het Kwintrum, zo mogelijk in samenwerking met de harmonievereniging Gregorius en de Oranjevereniging van Kwintsheul, die in 1957 ook meededen met het feest. En wie weet wil de burgemeester deze gedenkwaardige grenspaal wel onthullen!

Bijlage 3 Kwintsheul zestig jaar grenzenloos

WOS Streekhistorie Door: Bas Booister.

Gepubliceerd: maandag 10 juli 2017

Foto: verwijderen grenspaal 1957 via Historisch Archief Westland

---

Twee weken geleden werd herdacht en gevierd dat de gemeentegrenzen die Kwintsheul verdeelden werden gewijzigd. Tijdens de bijeenkomst in het centrum van het dorp nam de voorzitter van de Historische Werkgroep Oud-Wateringen & Kwintsheul de toehoorders mee door de rijke geschiedenis van Kwintsheul. Hier is zijn verhaal.

Beste Heulenaars,

Vandaag, 1 juli 2017, is het zestig jaar geleden dat Kwintsheul als dorp binnen één gemeente is komen te liggen. Voor die tijd was Kwintsheul één gemeenschap. Als voorbeeld de Harmonie van Gregorius, die ons vandaag voorging. Deze bestaat dit jaar al negentig jaar.

Kwintsheul was voor 1600 nog geen dorp. Er waren enkele boerderijen. Grenzen werden gevormd door eigendommen van kloosters en landheren. Zo liep in de veertiende eeuw het land van de Abdij van Loosduinen tot aan de Kerkstraat, waar toen een Uithof - een boerderij van de Abdij - lag. Pas in de zeventiende, de Gouden Eeuw, ontwikkelde zich een buurtschap op het kruispunt van de weg

Wateringen-Naaldwijk en de Holle en Lange Watering onder andere doordat ook veel weideland werd omgezet in boomgaarden. Kwintsheul wilde wel één zijn, maar tot de Franse revolutie had het volk niet veel te vertellen. Maar in 1798 en 1812 werd al over het 'grenzenprobleem' van Kwintsheul gesproken.

In 1828 werd door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland al gevraagd of het niet zinvol was Kwintsheul 'te verenigen met een gemeente' om te komen tot vermindering van administratieve kosten voor de ingezetenen. Men had problemen met de lange afstand naar Monster, de armenzorg en armenkassen, het onderwijs, de diverse belastingen, het kerkbezoek, de begraafplaatsen, de veldwachters, de brandweer etc. In het jaar 1825 werden zes lantaarnpalen in Kwintsheul geplaatst, waarvan Wateringen en Monster ieder de helft betaalden.

In 1843 deed de gemeente Wateringen een voorstel aan gemeente Monster om het gedeelte van Monster ten oosten van de Hollewatering tegen een billijke schadevergoeding burgerlijk onder Wateringen te brengen. Dat viel niet in goede aarde bij Monster. In 1850 diende de gemeenteraad van Wateringen mede met steun van grote grondeigenaren een rekest in om het Monsterse deel van Kwintsheul naar gemeente Wateringen te halen, wat ook toen niet lukte.

In 1914 werd door 64 ingezetenen van Monster, behorende bij het kerkdorp Kwintsheul, aan het college van Wateringen gevraagd te zorgen dat het Monsterse deel door een annexatie bij gemeente Wateringen gevoegd werd. Een voorstel met tekening ging in 1915 naar Gedeputeerde Staten met de uitnodiging een grenswijziging te ontwerpen. Maar Monster wilde hier weer niet aan meewerken.

In de jaren twintig richtte Kwintsheul een eigen, soort dubbele, gemeenteraad op i.v.m. de totstandkoming van een ongedeeld Kwintsheul. In 1939 kwamen bij de Provincie de Westlandse burgemeesters van de gemeenten Monster, Naaldwijk en Wateringen op bezoek om de ideeën over de annexaties voor één Kwintsheul toe te lichten. Burgemeester A.J. Verhoeven (Wateringen) hield daar een pleidooi voor: de strijd van 150 jaar moet nu geregeld worden. Naaldwijk had geen echte bezwaren tegen annexatie. Burgemeester G.W. Kampschöer van Monster wenste geen afstand te doen van gronden en verzette zich met kracht, ook financieel. Latere aanjagers voor één Kwintsheul waren met name Piet Vis, burgemeester M.P.A. Meissen en Jan van Vree.

Grenspaal op de grens van de gemeenten Naaldwijk en Wateringen (foto: Historisch Archief Westland)

In de nieuwjaarsredes in 1956 en bij vergaderingen van Gedeputeerde Staten ging men al in op de komende grenswijziging in het Westland. De raad van Wateringen stelde dat één bestuurlijke gemeente voor Kwintsheul noodzaak is: 95% van de Monsterse Heulenaars is voor overgang. En de Heulse tuinders zeiden: "tijd is geld”. Maar de raad van Monster verzette zich tegen 'eigendomsoverdracht' en stelde dat 'een sportvereniging in zo’n kleine gemeenschap toch niet levensvatbaar is' (we weten nu wel beter met Quintus). De Monsterse raad verwierp het voorstel met 2 leden voor en 13 tegen. De Naaldwijkse burgemeester Hoogenboom wilde wel meewerken om die vreemde toestand in Kwintsheul te beëindigen, maar Wateringen moest niet te veel grond vragen.

De Tweede Kamer nam in februari 1957 uiteindelijk de beslissing over een aantal grenswijzigingen waaronder begrepen dat Kwintsheul per 1 juli 1957 onder één gemeente (Wateringen) zou vallen. Burgemeester Hoogenboom sprak de legendarische woorden: "De Heulenaars waren te vergelijken met dorstige woestijnreizigers, die in een fata morgana het zo begeerde drinkwater menen te zullen vinden, doch in werkelijkheid deze lafenis niet krijgen".

Monster nam met deemoed afscheid van zijn gronden en inwoners. En de Wateringse (en nu ook Heulse) burgemeester Meissen heette de nieuwe inwoners van harte welkom binnen de gemeente. Een strijd van anderhalve eeuw was

geëindigd in de eenheid van Kwintsheul. Op 1 juli 1957 werd 125 hectare grond met 372 inwoners uit Naaldwijk en 928 inwoners uit Monster toegevoegd aan de gemeente Wateringen. Daar hadden de Heulenaars zo'n 150 jaar voor gevochten. En dat werd in 1957 gevierd met het Oranjecomité en Harmonie voorop! Hoera!

2017-07-01 kwintsheul 60 jaar grenzenloos (foto: Historische Werkgroep OWK)

De Heulenaars waren toen al één in de organisatie van een aantal zaken, zoals
1870 de bouw van een houten Hulpkerk
1906 vergunning voor bouw Heulse groenteveiling
1910 eerstesteenlegging katholieke jongensschool (Andreasschool in Wateringen)
1916 bouw van het Mariagesticht voor ouderen (in Monster)
1925 eerste steenlegging katholieke meisjesschool (Theresia van Avilaschool in Monster)

Rede van Chris Batist uitgesproken bij het zestigjarige "één zijn" van Kwintsheul. De herdenking is mogelijk gemaakt door Fonds Westland in het kader van De Glazen Pluim.